

30.07.2023 r.

Prof. dr hab. Irena Wrońska

**Opinia rozprawy doktorskiej na stopień doktora nauk społecznych
w dyscyplinie pedagogika Pani mgr Marzeny Joanny Jakubowskiej nt.:
„Satysfakcja z życia uwarunkowana edukacją uczniów zdrowych
i przewlekle chorych z cukrzycą”
pod kierunkiem Ks. Prof. r hab. Mariana Nowaka
Promotor pomocniczy Ks. dr hab. Marek Jeziorański
Instytut Pedagogiki Wydział Nauk Społecznych KUL**

Wstęp

„Edukacja zdrowotna jest procesem opartym na naukowych zasadach stwarzających sposobność planowanego uczenia się, zmierzających do umożliwienia jednostkom podejmowania świadomych decyzji dotyczących zdrowia i postępowanie zgodnie z nimi. Odpowiedzialność za ten złożony proces ponosi rodzina, system edukacji i społeczeństwo”.

Ta trafna definicja została przyjęta przez Radę Wspólnoty Europejskiej w 1989 roku i słusznie, że Autorka w swojej pracy to podkreśliła. Celem edukacji jest budowanie kompetencji zdrowotnych poczynając od edukacji szkolnej by uznać zdrowie za jeden z głównych determinantów dobrej jakości życia. Ważne jest budowanie świadomości zagrożenia dla zdrowia i życia w społeczeństwie i właściwe prowadzenie edukacji zdrowotnej skierowanej na rozwiązywanie problemów zdrowotnych, tworzenie warunków do podejmowania przez osoby i grupy społeczne działań na rzecz zdrowia i wzmocnienie środowisk sprzyjających zdrowiu.

Stąd problematyka rozprawy poświęcona jest interesującym i trafnym z poznawczego i praktycznego punktu widzenia. Podjęte badania dotyczące „satysfakcji z życia uwarunkowanej edukacją uczniów zdrowych i przewlekle chorych z cukrzycą, uważam za ważne i oryginalne by w tym procesie uczenia się zachować i doskonalić własne zdrowie i innych a w przypadku wystąpienia

choroby lub niepełnosprawności swojej czy innych osób moc aktywnie uczestniczyć w leczeniu czy rehabilitacji.

Przedstawiona mi do opinii rozprawa doktorska Pani mgr Marzeny Jakubowskiej wpisuje się w nurt badań, które są ważne z punktu widzenia wiedzy i praktyki.

Ocena zawartości merytorycznej

Praca doktorska ma typowy układ. Składa się z części teoretycznej i badawczej. W części teoretycznej Doktorantka bardzo wnikliwie omówiła w trzech rozdziałach satysfakcję z życia w sytuacjach choroby jako podmiot badań pedagogicznych, cukrzycę typu I u dzieci i młodzieży jako problem zdrowotny i pedagogiczny i wsparcie w osiąganiu satysfakcji z życia przez promocję zdrowia i edukację zdrowotną. Część teoretyczna pracy jest poprawna i dobrze wprowadza czytelnika do części badawczej.

W części badawczej Autorka omawia przedmiot i cele badań, problemy i hipotezy badawcze, zmienne wskaźniki, techniki i narzędzia badań oraz charakterystykę terenu badań i dobór próby badawczej.

Głównym problemem badawczym była odpowiedź na pytanie: „jak edukacja zdrowotna warunkuje satysfakcję i jakość życia dzieci i młodzieży zdrowych i przewlekle chorych”. Celem poznawczym było określenie poziomu satysfakcji z życia dzieci i młodzieży i chorych przewlekle; natomiast celem teoretycznym była identyfikacja czynników wpływających na jakość życia dzieci i młodzieży zdrowych i przewlekle chorych, a celem praktycznym było wskazanie na implikacje pedagogiczne dla praktyki edukacyjnej w leczeniu i edukacji zdrowotnej dzieci zdrowych i chorych przewlekle.

Zarówno cel pracy, główne i szczegółowe problemy i hipotezy zostały sformułowane poprawnie i jasno.

Badania zostały przeprowadzone w okresie od 01.2022-05.2023 w przychodni „Intermed”, ul. Głowackiego 35, Lublin, w Akademickim Szpitalu Dziecięcym – Oddział Pediatrii, Endokrynologii i Diabetologii wśród dzieci zdrowych i chorobami przewlekłymi w wieku 8-12 la (242 osoby), rodziców sprawujących opiekę nad dziećmi z chorobami przewlekłymi i dziećmi zdrowymi (242 osoby), dzieci chorujące na cukrzycę typu I (79 osób).

Zastosowano kryteria włączenia dzieci i młodzieży do badania jakim był: wiek dziecka 8-18 lat, rozpoznanie choroby cukrzycy typu I, wyrażenie chęci udziału w badaniu, świadoma zgoda rodzica, opiekuna na udział dziecka w

badaniu; kryteria włączenia rodziców do badań obejmowały: wiek ≥ 18 lat, sprawowanie opieki nad dzieckiem, świadoma zgoda na udział w badaniu.

W badaniach zastosowano metodę jakościowo-ilościową. Wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, a narzędziem badawczym były kwestionariusze wywiadu, kwestionariusz KIDSCREEN27 – pediatryczny kwestionariusz jakości życia dla dzieci i młodzieży w wieku 8-18 lat, KIDSCREEN-27 dla rodziców. Disabkids kwestionariusz Pediatric Moduł cukrzycowy dla dzieci i młodzieży w wieku 8-18 lat.

Wyniki badań zostały zebrane i poddane analizie statystycznej. Analiza statystyczna nie budzi żadnych wątpliwości i jest prawidłowa. W pracy Autorka przyjęła poziom istotności 0,05. Analizę wykonano w programie R. wersja 4.3.0. Analiza statystyczna wykazała, że średnia jakość życia w obszarze uciążliwości choroby wynosiła 45,59 punktu (SD = 19,12), a średnia jakość życia w obszarze objawów choroby wynosiła 72,57 punktu (SD = 4,99). Zastosowane narzędzie pozwoliło Autorce wykazać, że uczestnictwo w zajęciach z edukacji zdrowotnej jest częstsze w grupie znających objawy cukrzycy ($p = 0,035$), a to przekłada się na zadowolenie ze szkoły. Ogólna jakość życia badanych dzieci z cukrzycą typu I nie jest niższa niż u dzieci zdrowych. Autorka podkreśliła, że edukacja zdrowotna odgrywa ważną rolę u uczniów zdrowych i przewlekle chorych.

Na uwagę zasługuje dobrze przeprowadzona analiza indywidualnych przypadków dzieci zdrowych i chorych dotycząca satysfakcji z życia i jej uwarunkowań (rozdział VI – s. 301-311), która poszerzyła wiedzę zdobytą za pomocą zastosowanych narzędzi. Uwzględniając jakość życia w wymiarze fizycznym, psychicznym i społecznym bliźniaczek, chłopców, dziewczynki.

Badania umożliwiły Autorce pracy zapoznać się jakością życia dzieci zdrowych i z cukrzycą, a także lepiej postrzegać jakość życia swoich dzieci przez rodziców. Wsparcie rodziców determinuje ich zadowolenie w obszarze środowiska rodzinnego i samopoczucia psychicznego. Ważne też jest wypracowanie odpowiednich sposobów radzenia sobie z nową sytuacją wspólnie z rodzicami, nauczycielami i personelem medycznym, aby dzieci miały satysfakcję z życia.

Dyskusja została przeprowadzona poprawnie i wnikliwie. Przedstawione wnioski są dobrze sformułowane i wynikają z dokładnej analizy.

W pracy zawarte zostało bogate piśmiennictwo polskie i anglojęzyczne liczące 207 pozycji aktualnych (szkoda, że Autorka nie ponumerowała bibliografii), netografia – 19, spis tabel – 156, spis rycin – 197, spis wykresów

– 5 oraz aneks tj. kwestionariusz dla nastolatków z cukrzycą, Kidscreen – 27 (wersja dla dzieci i młodzieży od 8 d 18 lat, Kidscreen – 27 (wersja dla rodziców), Analizowanie i omawianie wyników badań oraz dobre wykorzystanie metodologii świadczą o zaangażowaniu Doktorantki i dobrej znajomości technik badawczych.

Rozprawa doktorska Pani mgr Marzeny Jakubowskiej prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie pedagogika i jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego w zakresie zastosowania wyników badań własnych w edukacji uczniów zdrowych i przewlekle chorych z cukrzycą i spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003, poz. 595 z późn. zm.) w związku z at. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1669, z późn zm.).

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Marzeny Jakubowskiej nt. „Satysfakcja z życia uwarunkowana edukacją uczniów zdrowych i przewlekle chorych z cukrzycą” jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego. Pracę doktorską oceniam pozytywnie ze względu na:

1. aktualny i trafny wybór tematu pod względem poznawczym i praktycznym
2. dobór właściwych metod i narzędzi badawczych
3. znajomość warsztatu badawczego
4. zastosowanie wyników badań własnych w edukacji uczniów chorych z cukrzycą
5. przyczynek do prowadzenia badań interdyscyplinarnych
6. prowadzenie edukacji indywidualnej i zbiorowej uczniów

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Marzeny Jakubowskiej spełnia wymogi stawiane tego typu pracom i wnioskuję do Wysokiej Rady ds. Stopni Naukowych w dyscyplinie pedagogika Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II o Jej dopuszczenie do dalszego procedowania.

Jacek Wowski